

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Стратюка Олександра Миколайовича на тему: «Заклади як учасники цивільних правовідносин», поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. Серед усієї сукупності юридичних осіб заклади є унікальним та багатоаспектним феноменом, організації, які сприяють досягненню історико-культурних, навчальних, наукових, оздоровчих та інших цілей.

Водночас процес формування концепції щодо визначення їх статусу на основі інструментарію цивільного права є непростим, адже на сьогодні відносини за участю закладів є на рівні досить неякісного профільного правового регулювання.

Справді, останніми роками в Україні було прийнято цілий ряд законів, якими врегульовується діяльність різних видів закладів - бібліотек, театрів, музеїв, архівів, освітніх, наукових, медичних та багатьох інших. Ці нормативно-правові акти характеризуються суперечливістю та колізійністю норм, не відповідають приватноправовим принципам та підходам в частині розуміння правової природи юридичних осіб. Особливо гостро стоять питання щодо визначення порядку створення та припинення закладів, правового режиму їх майна, особливостей цивільної правоздатності та дієздатності.

Такий стан речей, безумовно, негативно впливає на розуміння організаційної структури закладів, визначення їх видів та підвидів, місця у системі юридичних осіб. Загалом термін «заклад» є умовним, ним по суті охоплюються різні види юридичних осіб. На сьогодні відсутнє універсальне визначення поняття «заклад», його кваліфікуючі ознаки та принципи функціонування.

Вирішення потребує також проблема з приводу оборотоздатності окремих об'єктів цивільного права, які, власне, пов'язані із діяльністю відповідних закладів. Йдеться, зокрема, про музейні та культурні цінності, архівні документи, театральні постановки, тощо, правовий механізм обігу яких визначається певною специфікою.

У сучасній українській науці цивільного права відсутні комплексні дослідження теоретичних і практичних проблем щодо правового статусу закладів. Більшість спеціальних досліджень вітчизняних учених присвячені дослідженню установ та окремих видів закладів. Це кандидатські дисертації Нестеренко П. В. «Вищі навчальні заклади як суб'єкти майнових правовідносин» (2008 р.); Лещенка Д. С. «Правовий статус установ у цивільному праві України» (2005 р.); Жигалкіна І. П. «Установи як юридичні особи» (2009 р.).

Окрім того, окреслена проблематика виступала предметом досліджень таких учених, як: О. А. Белянєвич, В. І. Борисова, В. А. Васильєва, М. К. Галянтич, А. С. Довгерт, О. І. Зозуляк, А. В. Зеліско, І. Р. Калаур, А. В. Коструба, В. В. Кочин, В. М. Кравчук, Н. С. Кузнєцова, І. М. Кучеренко, В. В. Луць, Р. А. Майданик, В. М. Махінчук, Є. О. Мічурін, З. В. Ромовська, І. В. Спасибо-Фатєєва,

Р. О. Стефанчук, Є. О. Харитонов, Р. Б. Шишка, О. С. Яворська та ін.

Тема дисертації затверджена Вченою радою Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 10 жовтня 2018 р. (протокол №10). Дисертаційна робота виконана на кафедрі цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» в межах науково-дослідної роботи на тему «Правові проблеми здійснення майнових та особистих немайнових прав в умовах ринкової економіки» (номер державної реєстрації 0110U001557).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації на основі всебічного аналізу загальнотеоретичних і спеціальних напрацювань правової науки України, законодавства України, судової практики вперше проведено комплексне дослідження закладів як учасників цивільних правовідносин.

Рівень наукової новизни отриманих результатів конкретизується в таких положеннях, висновках і пропозиціях, які виносяться на захист:

вперше:

1) доведено перспективність удосконалення цивільно-правового регулювання закладів за такими напрямками: а) недоцільність прийняття окремого закону, який би регламентував правове становище закладу б) формування дворівневої системи законодавства, яка включає в себе ЦК України та профільні закони, що регламентують правове становище тих чи інших видів закладів;

2) виокремлено сукупність прав та обов'язків засновника закладу, що зводяться до таких: 1) здійснює управління закладом; 2) забезпечує фінансування закладу; 3) має право на майно у разі ліквідації закладу; 4) несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями закладу;

3) висловлено авторський підхід щодо переліку спеціальних ознак закладу, зокрема: 1) діє на підставі статуту або положення; 2) несе самостійну майнову відповідальність за своїми зобов'язаннями, а в разі недостатності майна настає субсидіарна відповідальність його засновника; 3) можливість реорганізації у ту чи іншу організаційно-правову форму, що характерна для непідприємницьких юридичних осіб; 4) для окремих закладів характерним є застосування засобів державного регулювання (ліцензування, сертифікація тощо);

4) запропоновано власну позицію щодо критеріїв класифікації закладів, зокрема: а) критерій спрямованості діяльності; б) критерій порядку створення; в) критерій форми власності;

5) аргументовано необхідність удосконалення правового регулювання комерціалізації наукових результатів закладів вищої освіти через створення господарського товариства, засновником якого виступає останній, виключною господарською діяльністю якого виступатиме реалізація майнових прав інтелектуальної власності, а також трансфер технологій;

б) положення щодо удосконалення правового регулювання статусу історико-культурних закладів, а саме: 1) доцільності закріплення у спеціальному законодавстві

вичерпного переліку підстав їх ліквідації; 2) аргументації того, що структурними підрозділами музеїв є філії та представництва, а не філії та відділи музею; 3) необхідності закріплення у профільному законодавстві особливостей їх цивільно-правової відповідальності;

удосконалено:

7) підходи щодо правового регулювання договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, а саме: а) щодонікчемності умови договору про створення за замовленням, якою автор позбавляється права на плату; б) доцільності законодавчого закріплення моменту набуття замовником майнових прав інтелектуальної власності на творчий результат;

8) аргументовано некоректність формулювання ст. 60 ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність», з приводу того, що внесені до статутного капіталу господарського товариства майнові права інтелектуальної власності зберігаються за державною науковою установою, що суперечить ознаці майнової відокремленості юридичної особи як самостійного суб'єкта цивільних правовідносин;

9) визначення закладу як непідприємницької юридичної особи публічного або приватного права, яка створюється з визначеною засновником (засновниками) метою в освітньо-науковій, історико-культурній та медичній сферах та діє на унітарних засадах;

набуло подальшого розвитку:

10) положення про те, заклад є окремою організаційно-правовою формою юридичних осіб, в структурі якої виділяються конкретні види та підвиди закладів, перелік яких не є вичерпним;

11) підхід, щодо розуміння цивільної правосуб'єктності закладів, зокрема: 1) для закладів характерною є спеціальна правоздатність; 2) поряд з основною діяльністю заклади вправі здійснювати додаткову, що відповідає концепції спеціальної правоздатності, оскільки прибуток, одержаний від такої діяльності спрямовується на реалізацію цілей, що стоять перед ними; 3) заклади реалізують свою цивільну дієздатність через органи управління, в діях яких слід вбачати дії самого закладу, тут відсутні відносини представництва;

12) положення про те, що цивільним відповідачем у медичних справах є заклад охорони здоров'я, який після здійснення відшкодування має право регресної вимоги до працівника; підхід щодо поєднання договірної та деліктної відповідальності у разі ненадання чи неналежного надання медичної допомоги пацієнтові;

13) підходи з приводу правового режиму майна закладів, зокрема: а) майно закладів носить цільовий характер; б) визначення правового режиму майна залежить від того чи створюється заклад як юридична особа публічного права чи приватного права; в) в основі правового режиму майна закладів повинно виступати право власності;

14) положення про спеціальний правовий режим об'єктів музейного, архівного, бібліотечного фондів та їх оборотоздатність в якості об'єктів культурної спадщини;

такі об'єкти можуть перебувати у вільному чи обмеженому обігу, або можуть бути виключені з цивільного обороту;

15) доцільності розмежування медичних закладів, які діють як непідприємницькі юридичні особи і аптечних закладів, що здійснюють свою діяльність виключно з метою отримання прибутку;

16) підхід щодо недоцільності встановлення для закладів охорони здоров'я державної форми власності організаційно-правової форми – державного некомерційного підприємства.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження. Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, науково обґрунтовані та достовірні. Це обумовлено застосуванням сукупності методів наукового пізнання, серед яких загально-філософські, загальнонаукові та спеціально наукові методи дослідження, зокрема, діалектичний, аналізу та синтезу, формально-логічний, системно-структурний, логіко-семантичний, історичний, техніко-юридичний.

За допомогою *історичного методу* було проаналізовано історичні закономірності та аспекти становлення закладів як непідприємницьких юридичних осіб (*підрозділ 1.1.*). *Діалектичний метод* дозволив проаналізувати правову природу та місце закладів в системі юридичних осіб (*підрозділи 1.2., 1.3.*).

При поглибленому з'ясуванні особливостей цивільної правосуб'єктності закладів використано *логіко-семантичний метод* (*підрозділи 2.3.*). *Системно-структурний* та *формально-логічний* методи застосовані при викладенні суджень та умовиводів, аналізі змісту чинних національних й іноземних нормативно-правових актів, на основі яких здійснюється правове регулювання діяльності закладів (*підрозділи 1.2., 1.3., 3.1, 3.3.*).

Методи абстрагування та узагальнення використовувалися при розробці визначень досліджуваної правової категорії (*підрозділи 1.2., 1.3.*). При дослідженні елементів цивільно-правового становища закладів застосовано *техніко-юридичний метод* (*підрозділи 2.1., 2.2., 2.3.*).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертаційній роботі положення, висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані: *у науково-дослідній сфері* – для подальших досліджень актуальних проблем правового регулювання закладів як юридичних осіб; *у правотворчій діяльності* – для удосконалення національного законодавства у сфері правової регламентації закладів як непідприємницьких юридичних осіб; *у навчальному процесі* – при розробці навчальних посібників, методичних матеріалів із навчальних дисциплін «Цивільне право України» та «Господарське право України».

Апробація матеріалів дисертації. Положення дисертації доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Основні результати дослідження були оприлюднені на таких науково-

практичних конференціях: міжнародна науково-практична конференція «Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві» матеріали (28 грудня 2018 р., Одеса); Всеукраїнська науково-практична конференція «Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина (30 квітня, 2020 р., Івано-Франківськ); Міжнародна науково-практична конференція «Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку» (27–28 березня 2020 р., Запоріжжя).

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувача. Основні положення дисертації викладені у восьми наукових працях, зокрема в чотирьох наукових статтях, опублікованих у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України із юридичних наук, в одній статті у науковому періодичному фаховому виданні іншої держави, яка входять до Організації економічного співробітництва та розвитку і Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію та в трьох тезах доповідей на наукових конференціях.

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, містить власні авторські висновки і практичні рекомендації. Викладені в дисертації наукові результати отримано здобувачем особисто. Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Стратюк О. М. Правове регулювання діяльності історико-культурних закладів: ретроспектива та сучасний стан. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2018. Вип. 48. С. 247-261.

2. Стратюк О. М. Особливості правового регулювання історико-культурних закладів. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2019. Вип. 49. С. 145-157.

3. Стратюк О. М. Правовий режим майна закладів: теоретичні та практичні аспекти. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. №. 4. С. 259-266. URL: <http://pap-journal.in.ua/2020-2> (дата звернення: 17.11. 2020).

4. Стратюк О. М. Місце закладів у системі юридичних осіб за законодавством України. *VisegradJournalonHumanRights*. 2020. Випуск 2. Ч. 3. С. 153-157.

5. Стратюк О. М. Теоретико-правові аспекти визначення цивільної правосуб'єктності закладу. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2020. Вип. 53. С. 52-64.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Стратюк О. М. Історико-правові аспекти розвитку законодавства про медичні заклади на теренах України. *Тенденції розвитку юридичної науки в*

інформаційному суспільстві: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 28 грудня 2018 р.). Одеса, 2018. С. 53-58.

7. Стратюк О. М. Класифікація закладів: законодавчі та доктринальні критерії. *Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина: матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Івано-Франківськ, 30 квітня 2020 р.). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2020. С. 83-87.*

8. Стратюк О. М. Про заклади в системі непідприємницьких юридичних осіб. *Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 27–28 березня 2020 р.). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 65-69.*

Загальний висновок:

Дисертаційна робота Стратюка О.М. «Заклади як учасники цивільних правовідносин» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах та наукових установах), затвердженого постановою КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167.

Дисертація Стратюка Олександра Миколайовича на тему «Заклади як учасники цивільних правовідносин» рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Рецензенти:

**професор кафедри цивільного права
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
доктор юридичних наук, доцент**

О.І. Зозуляк

**заступник директора Навчально-наукового
юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені Василя Стефаника»
кандидат юридичних наук, доцент**

О.С. Олійник

ЗАВІРЯЮ
Начальник відділу кадрів
Державного вищого навчального закладу
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
код 02125266
" 22 " 12 20 20 р.